

מאמר א'

הלקח הנשגב בתקיעת שופר מהיבבה של אם סיסרא

השכינה הקדושה אם הבנים מייבבת עלינו: מדוע בניי אתם מתבוששים לחזור בתשובה

אולם ראשית כל ראוי להעיר על ידיעה מדהימה. שכל מאה קולות השופר מקורם רק בשתי מילים, מלה אחת "תרועה" שנזכרה בתורה שבכתב בפסוק: "יום תרועה יהיה לכם", ומלה אחת "יבבה" שנזכרה בתרגום אונקלוס שמפרש הפסוק: "יום תרועה יהיה לכם" - "יום יבבא יהא לכוך". וידוע כי תרגום אונקלוס הוא בבחינת תורה שבעל פה, כמבואר בגמרא (מגילה ג.): "תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו מפי רבי אליעזר ורבי יהושע".

ובכן חכמינו ז"ל חכמי התלמוד בחכמה בינה ודעת האלקית שלהם, לקחו את שתי המילים הללו: "תרועה" בתורה שבכתב, "יבבה" בתורה שבעל פה, חקרו אותם חקר עמוק, בחנו אותם בכור המבחן של התורה הנדרשת ב"ג מדות, וזכו לצקת מהם יסוד מוצק, כדי לבנות עליו את הבנין המופלא של מצות תקיעת שופר, כי שתי מילים הללו "תרועה", "יבבה" הולידו את מאה הקולות שאנו תוקעים בשופר.

"בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא"

לתועלת הענין הבה נלמד את תמצית הסוגיא, מנין הוציאו חכמינו ז"ל שצריך לתקוע כל קולות השופר. שנינו במשנה (ר"ה לג): "שיעור תרועה כשלוש יבבות". כלומר כשיעור שלשה קולות שנקרא אצלנו "שברים".

תר"ת - תקיעה תרועה תקיעה, שהם ביחד שלשים קולות רק בתקיעות דמיושב לפני תפלת הלחש של מוסף.

והנה אחר כך לפי מנהגינו אנו תוקעים שוב שלשים קולות הללו בתפלת הלחש של מוסף, [בסדר שונה קצת: תשר"ת תש"ת

פלא והפלא כל מאה קולות של השופר אנו למדים ממלה אחת בתורה "תרועה" ומלה אחת בתרגום "יבבה" פליאה נשגבה מדוע סיבב הקב"ה שנלמד על קולות השופר מאם סיסרא שיבבה על בנה הבושש לבוא

העבודה בראש השנה להתפלל על כבוד מלכות שמים, ועל ביטול מלכות דקליפה הנלחמת כנגד מלכות דקדושה

תכלית השופר לעורר אותנו, כי גם השכינה הקדושה בוכה עלינו: מדוע בניי אתם בוששים לחזור בתשובה

תיקוני זוהר" בראש השנה צריך להתפלל על גלות השכינה ולא להיות ככלב הצועק הב הב - הב לי פרנסה, הב לי חיים

תר"ת למלכות, וכן לזכרונות, וכן לשופרות], ושוב אנו תוקעים שלשים קולות הללו גם בחזרת הש"ץ, כמו ששנינו בגמרא (ראש השנה טז): "למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השטן".

וכתבו בתוספות (ר"ה לג: ד"ה שיעור) בשם הערוך, להוסיף עוד עשרה קולות תשר"ת תש"ת תר"ת אחרי תפלת מוסף, כדי שיהיו ביחד מאה קולות, וכן הוא המנהג לפי הנהגים בדרכו של רבינו האריז"ל להשלים עשרה קולות בקדיש שאחרי מוסף, וכן הוא מנהג החסידים לפי הנהגת הבעש"ט הקדוש ותלמידיו זי"ע, ואי"ה להלן נרחיב בביאור המשמעות של מאה קולות הללו.

לקראת "ראש השנה" הבא לקראתנו לשלום, דבר בעתו מה טוב לעסוק במצוה היחידה שאנו מקיימים בפועל ממש בראש השנה, אחרי אשר בעוונותינו הרבים חרב בית המקדש ואין לנו יכולת להקריב קרבנות היום בפועל, הלא היא מצות תקיעת שופר

שמקורה בפרשת אמור (ויקרא כג כד): "בחודש השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קודש". וכן בפרשת פנחס (במדבר כט א): "ובחודש השביעי באחד לחודש מקרא קודש יהיה לכם, כל מלאכת עבודה לא תעשו, יום תרועה יהיה לכם".

אין קץ לביאורים העמוקים, הנפלאים, לסגולות הגדולות, הנשגבים, שנזכרו בדברי

חכמינו ז"ל, בגמרא, במדרש, בזוהר הקדוש, בדברי רבותינו הראשונים והאחרונים, בכתבי רבינו האריז"ל, בדברי הבעש"ט ותלמידיו זי"ע. לא בחנם פצח דוד המלך את פיו בהתלהבות של קדושה, לשבח את ישראל המתעמקים לדעת את סוד תקיעת השופר (תהלים פט טז): "אשרי העם יודעי תרועה, ה' באור פניך יהלכון".

"יום תרועה" "יום יבבא"

במאמר זה ברצוננו להתבונן על נקודה נפלאה מאד בענין מצות תקיעת שופר - על קולות השופר הכלולים מן ג' פעמים תשר"ת - תקיעה שברים תרועה תקיעה, ג' פעמים תש"ת - תקיעה שברים תקיעה, ג' פעמים

כל הספיקות הללו בהלכה, כדי שנתקע כל הקולות הללו גם מצד ההלכה אפילו מי שאינו בקי בתורת הנסתר.

ישוּב הפלא מדוע למדנו קולות השופר מאם סיסרא

נמצינו למדים כי כל קולות השופר שאנו תוקעים: תשר"ת תש"ת תר"ת בראש השנה, אשר על ידי זה הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, אנו למדים מהיבבה של אם סיסרא שיבבה על סיסרא בנה, שהרי יבבה זו גרמה לנו להסתפק אם היא גנוחי גנח" או "ילולי יליל" או שניהם ביחד.

ובכן הבה נתבונן קצת בפסוקים, לדעת מי היה אותו סיסרא שאמו יבבה עליו כשראתה שהוא בושש לבוא. הפסוק מספר איך שיצא למלחמה כנגד כל ישראל (שופטים ד יג):

"ויזעק סיסרא את כל רכבו תשע מאות רכב ברזל ואת כל העם אשר אתו... ותאמר דבורה אל ברק, קום כי זה היום אשר נתן ה' את סיסרא בידך, הלא ה' יצא לפניך. וירד ברק מהר תבור ועשרת אלפים איש אחריו. ויהם ה' את סיסרא ואת כל הרכב ואת כל המחנה לפי חרב לפני ברק, וירד סיסרא מעל המרכבה וינס ברגליו... ויפול כל מחנה סיסרא לפי חרב לא נשאר עד אחד.

וסיסרא נס ברגליו אל אהל יעל אשת חבר הקיני... ותצא יעל לקראת סיסרא ותאמר אליו, סורה אדני סורה אלי אל תירא, ויטר אליה האהלה ותכסהו בשמיכה. ויאמר אליה השקיני נא מעט מים כי צמאתי, ותפתח את נאוד החלב ותשקהו ותכסהו... ותקח יעל אשת חבר את יתד האהל ותשם את המקבת בידה, ותבוא אליו בלאט ותתקע את היתד ברקתו, ותצנח בארץ והוא נרדם ויעף וימת".

על נס נפלא זה שרו דבורה הנביאה וברק בן אבינועם שירה לה, ובתוך שירתם הזכירו את הפסוק הנפלא על יבבת אם סיסרא, אשר ממנו למדנו איזה יבבות להשמיע בתקיעת השופר. והנה כמה פסוקים מתוך שירתם הקדושה, המלמד אותנו כמה קשה היתה המלחמה בין סיסרא לישראל, עד שאפילו הכוכבים מן השמים נלחמו כנגד סיסרא (שם ה כ):

חלק של "תקיעה" לפני תיבת "תרועה", וגם אחריו נזכר לשון העברה – "תעבירו", כדי ללמדנו שצריך להעביר קול תקיעה לפני התרועה וגם לאחריה. הרי מבואר שיש חיוב לתקוע בשופר ג' קולות: "תקיעה תרועה תקיעה".

וממה שמצינו בתורה ג' פעמים ענין התקיעה בשופר. (א): "והעברת שופר תרועה" הנאמר ביובל. (ב): "שבתון זכרון תרועה" הנאמר בראש השנה. (ג): "יום תרועה יהיה לכם" הנאמר גם בראש השנה, אנו למדים שצריך לתקוע ג' פעמים: "תקיעה תרועה תקיעה", והם כנגד מלכיות, זכרונות, שופרות.

אך מאחר שיש לנו ספק אם התרועה הוא "גנוחי גנח" או "ילולי יליל", לכן תיקן רבי אבהו בקסרי שיתקעו ג' פעמים "תקיעה שברים תרועה תקיעה", וג' פעמים "תקיעה שברים תרועה", וג' פעמים "תקיעה תרועה תקיעה". הביאור בזה כי רבי אבהו היו לו ג' ספיקות בפירושה של "תרועה" שנאמר בתורה.

(א) אולי פירושה "גנוחי גנח", שאז צריך לתקוע ג' פעמים תש"ת - "תקיעה שברים תקיעה". (ב) שמא פירושה "ילולי יליל", שאז צריך לתקוע ג' פעמים תר"ת - "תקיעה תרועה תקיעה". (ג) שמא ב' הפירושים אמת כי "תרועה" היא "גנוחי גנח" וגם "ילולי יליל", כדרך אדם השרוי בצער שמתאנח קודם ואחר כך בוכה.

לכן כדי לצאת ידי כל הדעות תיקן רבי אבהו, שצריך לתקוע ג' פעמים תשר"ת, ג' פעמים תש"ת, ג' פעמים תר"ת שהם ביחד שלשים קולות, ומאחר שאנו תוקעים גם בתפלת מוסף בלחש ובחזרת הש"ץ הרי הם תשעים קולות, ועם עשרה קולות שמשלימים בקדיש שאחר מוסף, הרי הם ביחד מאה קולות.

וכבר גילה לנו ה"בני יששכר" (תשרי מאמר ג אות ח), כי באמת לפי מה שמבואר בוזהר הקדוש (פרשת פנחס רלב). סודות עמוקים הטמונים בכל הקולות הללו, הרי מבואר כי על פי תורת הנסתר צריך לתקוע כל הקולות הללו אפילו שלא מחמת הספק, אלא שהקב"ה נותן התורה סיבב שנולדו

מקשה על כך בגמרא (שם) ממה ששינונו בברייתא: "והתניא שיעור תרועה כשלשה שברים", כלומר תשעה קולות שנקרא אצלנו "תרועה". ומתוך הגמרא כי אכן יש מחלוקת בין המשנה והברייתא, אך מהו שורש המחלוקת: "אמר אב"י בהא ודאי פליגי, דכתיב יום תרועה יהיה לכם, ומתרגמינן יום יבבא יהא לכוון, וכתיב באימיה דסיסרא (שופטים ה כח) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא, מר סבר גנוחי גנח, ומר סבר ילולי יליל".

ביאור הדברים כי ממה שמפרש התרגום: "יום תרועה יהיה לכם" - "יום יבבא יהא לכוון", אנו למדים כי התרועה היא קול של "יבבא". אך מהו קול של "יבבא", אנו למדים ממה שכתוב: "ותיבב אם סיסרא" שהוא ביטוי של צער, כי כאשר ראתה אם סיסרא שרכבו של סיסרא בושש לבוא כתוב (שופטים ה כח): "בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא בעד האשנב, מדוע בושש רכבו לבוא, מדוע אחרי פעמי מרכבותיו".

אך איזה סוג ביטוי של צער היא "יבבה", על כך נחלקו התנאים, התנא במשנה (ר"ה לג): סובר כי "יבבה" פירושה "ילולי יליל" - כאדם הבוכה ומשמיע קולות קצרות וסמוכות זה לזה, והוא מה שנקרא אצלנו "תרועה", אבל התנא מהברייתא (שם) סובר כי "יבבה" פירושה "גנוחי גנח" - כאדם המשמיע אנחות כבדות שהם ג' קולות ארוכות, לכן הוא סובר כי מה שכתוב "תרועה" היא בעצם מה שנקרא אצלנו "שברים".

"אתקין רבי אבהו בקסרי"

שינונו על כך בגמרא (ראש השנה לד.) כי מאחר שלא הוכרע להלכה, אם התרועה היא כשיטת התנא במשנה "גנוחי גנח" - שברים, או כשיטת התנא בברייתא "ילולי יליל" - תרועה, לכן "אתקין רבי אבהו בקסרי" - רבי אבהו תיקן בקסרי, כי כדי לצאת כל השיטות יתקעו בשופר קולות תשר"ת תש"ת תר"ת.

והביאור בזה כי ממה שנאמר ביובל (ויקרא כה ט): "והעברת שופר תרועה בחודש השביעי... תעבירו שופר בכל ארצכם", הזכיר הכתוב לשון העברה - "והעברת", שהוא קול

לחיים... דלא אית מאן דקרא ליה בתיובתא דיחזור שכינתיה לקודשא בריך הוא, דאיהי מרחקא מיניה למהדר לגביה".

והנה הדברים בתרגום ללשון קודש:

"ווי להם לבני אדם שהקב"ה אסור עמהם בגלות והשכינה אסורה עמהם, ושנינו עליה (ברכות ה'): אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים, והגאולה שלה בתשובה אימא העליונה היא תלויה בידיהם [של ישראל]... ויפן כה וכה, אם יש מי שמתעורר בתשובה, לשבור בית אסורים שלהם, זהו שאומר הכתוב (ישעיה מט ט) לאמר לאסורים צאו, ולאשר בחשך הגלו.

ויפן כה וכה וירא כי אין איש, אלא איש לדרכו פנה, בעסקים שלהם, בדרכים שלהם, איש לבצע מקצהו, בבצע של העולם הזה, לרשת העולם הזה, ואין הם מצד של אלו הנאמר עליהם (שמות יח כא), אנשי חיל, יראי אלקי"ם, אנשי אמת, שונאי בצע, אלא כולם צועקים ביום הכיפורים ככלבים, הב לנו מזונות וסליחה וכפרה וחיים, כתבנו לחיים... כי אין מי שקורא בתשובה שתחזור השכינה להקב"ה שנתרחקה ממנה בגלות שתחזור אליו".

תכלית תקיעת שופר לעורר את האדם בתשובה

מעתה יאיר לנו להבין כמה עמקו מחשבותיו של הקב"ה נותן התורה, שגילה לנו את כל קולות השופר מהיבבה של אם סיסרא, שהרי ידוע מה שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ד): "אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישנים ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם". הרי מבואר כי תכלית מצות תקיעת שופר היא כדי לעורר אותנו בתשובה.

והנה ידוע מה שאמר החכם מכל אדם (קהלת ז יד): "גם את זה לעומת זה עשה האלקים". על כן כמו שיש מלכות דקדושה שהיא גילוי שכינה בארץ, כן זה לעומת זה יש מלכות מצד הקליפה הנלחמת עם הקדושה. נשכיל להבין מזה כי אם סיסרא שקם על ישראל לכלותם, היא בבחינת

הנה כי כן זאת היא החובה המוטלת עלינו בימים הנוראים, לשוב לה' בתשובה שלימה כדי להוציא את הקב"ה ושכינתו הקדושה מהגלות, ועל כך אנו מתפללים: "ותמלוך אתה הוא ה' אלקינו מהרה לבדך על כל מעשיך... מלוך על כל העולם כולו בכבודך... וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך".

ומה נוראים הם דברים החריפים של התיקוני זוהר היורדים חדרי בטן (תיקון ו כב.), שמפרש בדרך רמז מקרא שכתוב בגלות מצרים (שמות ב יב): "ויפן כה וכה וירא כי אין איש". הרמז בזה על עשרת ימי התשובה מראש השנה עד יום הכיפורים, אשר בהם נתקיים אצל הקב"ה: "ויפן כה וכה", כי הוא יתברך שמו פונה כה וכה למצוא איש שאינו מתפלל ודואג רק לעצמו, רק שנותן לבו להתפלל על גלות השכינה וגלות ישראל.

אולם בעונותינו הרבים: "וירא כי אין איש" – אין איש הנותן לבו להתפלל על גלות השכינה, אלא רובם ככולם מתפללים רק על עצמם, על פרנסה, על חיים, על מחילה וסליחה, רק כדי שלא יקבלו עונש, והרי הם ככלבים הצועקים הב הב - תן תן בלשון ארמית, הב לנו פרנסה, הב לנו חיים, והנה מעט מהדברים בלשון קדשו:

"ווי לון לבני נשא דקודשא בריך הוא אסיר עמהון בגלותא ושכינתא אסירת עמהון, ואתמר בה (ברכות ה'): אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים, ופורקנא דילה דאיהי תשובה אימא עלאה איהי תליא בידיהון... ויפן כה וכה, אם אית מאן דיתער בתיובתא, לתברא בית אסורין דילהון, הדא הוא דכתיב (ישעיה מט ט) לאמר לאסורים צאו, ולאשר בחשך הגלו.

ויפן כה וכה וירא כי אין איש, אלא איש לדרכו פנו, בעסקין דילהון, באורחין דילהון, איש לבצעו מקצהו, בבצעא דהאי עלמא, לירתא האי עלמא, ולאוי אינון מסטרא דאלין דאתמר בהון (שמות יח כא), אנשי חיל, יראי אלקי"ם, אנשי אמת, שונאי בצע, אלא כלהו צווחין בצלותין ביומא דכפורי ככלבים, הב לנו מזונא, וסליחה וכפרה וחיי, כתבנו

"מן שמים נלחמו הכוכבים, ממסילותם נלחמו עם סיסרא... תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך, מים שאל, חלב נתנה, בספל אדירים הקריבה חמאה. ידה ליתד תשלחנה, וימינה להלמות עמלים, והלמה סיסרא, מחקה ראשו, ומחצה וחלפה רקתו".

והנה כאן כמעט לקראת הסיום אנו מגיעים לפסוק בשירה האלקית, המתאר את היבבה של אם סיסרא (שם שם כח): "בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא בעד האשנב, מדוע בושש רכבו לבוא, מדוע אחרו פעמי מרכבותיו". על "יבבה" זו כבר רמז הקב"ה במתן תורה, כאשר צוה אותנו: "יום תרועה יהיה לכם", ומתרגמינן: "יום יבבא יהא לכוון".

הנה כי כן מה נורא הוא הפלא שהתפלאו כל המפרשים, ויניעו אמות הסיפים, מה ראה הקב"ה נותן התורה על ככה, ללמדנו איזה קולות אנו צריכים לתקוע בשופר, דוקא ממה שיבבה אם סיסרא על בנה סיסרא הרשע שיצא למלחמה כנגד כל ישראל, איזה קשר יש בין יבבת אם סיסרא לתקיעת שופר.

"ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה"

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה על פי המבואר בספרים הקדושים, ומקור הדבר בתיקוני זוהר (תיקון ו כב.) כי עיקר התפלה בימים הנוראים צריך להיות על גלות הקב"ה וגלות השכינה, שהוא כבוד מלכות שמים המחולל בגוים, אשר מאז חורבן בית המקדש אין לה מנוחה כי היא גולה ממקום למקום, כמבואר בתיקוני זוהר (הקדמה א): שעל כך אומר הכתוב (בראשית ח ט): "ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה".

וידוע כי הסיבה לגלות השכינה היא מחמת עונותינו הרבים, כמו שאנו אומרים בתפלת מוסף לימים טובים: "ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתינו". וזהו ששנינו בגמרא (מגילה כט.): "תניא רבי שמעון בן יוחי אומר, בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה, שבכל מקום שגלו שכינה עמהן". והתיקון על כך הוא שנשוב בתשובה שלימה על כל מה שחטאנו, ועל ידי זה יתקיים בנו מאמרם בגמרא (יומא פו): "גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה".

א"ל ויחננו, לההיא דאתמר בה א"ל נא רפא נא לה, דאסוותא בידיה, דאיהו יד פשוטה לקבל שבים... ואיהי בעד החלון נשקפה, ותיבב בתרועה דאיהי יבבא".

ובתרגום ללשון קודש:

"ווי להם לבני אדם שהקב"ה אסור עמהם בגלות והשכינה אסורה עמהם, ושנינו עליה (ברכות ה:): אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים, והגאולה שלה בתשובה אימא העליונה היא תלויה בידיהם [של ישראל]... והיא משגיח מן החלונות, שנאמר בהם חלו נא פני א"ל ויחננו, [כלומר שתתפללו] על ההיא שנאמר בה אל נא רפא נא לה שהרפואה בידו, שידו פשוטה לקבל שבים... והיא בעד החלון נשקפה, ותיבב בתרועה שהיא יבבה".

הרי לנו דברים ברורים כי כמו שמצד הקליפה: "בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא", כן מצד הקדושה: "בעד החלון נשקפה, ותיבב בתרועה דאיהי יבבא". ולפי האמור הביאור על כך שתכלית תקיעת מאה קולות השופר היא כדי ללמדנו, שגם השכינה הקדושה אם הבנים בוכה על בניה: "מדוע בושש רכבו לבוא", לחזור בתשובה שלימה להקב"ה אבינו שבשמים, "מדוע אחרו פעמי מרכבותיו" של מלך המשיח, שיתגלה בזכות התשובה המקרבת את הגאולה, ויפרסם בעולם כבוד מלכות שמים: "ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה".

הבנויה, ועל ידי זה נוכל להתעורר בתשובה מקולות השופר כדי להשקיט את היבבה של השכינה הקדושה.

מקור נפלא בתיקוני זוהר

ומה מאד שמחנו למצוא סימוכין לרעיון נשגב זה בדברי התיקוני זוהר (תיקון ו כב.) שהבאנו לעיל, שמפרש הפסוק (שיר השירים ב ט): "הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים". הכוונה בזה על הקב"ה ושכינתו שהוא משרה בארץ, והנה הקב"ה: "משגיח מן החלונות", כי חלו"ן הוא אותיות חלו נא [האות א' נעלם במבטא] על שם הכתוב (מלאכי א ט): "חלו נא פני א"ל ויחננו".

כלומר הקב"ה מבקש מאתנו: "חלו נא פני אל", על השכינה אם הבנים, שתצא מהגלות ותתגלה מלכות שמים בכל העולם כולו. ומביא התיקונים השוואה לכך ממה שנאמר באם סיסרא: "בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא", אשר משם למדנו את ביאור היבבה של התרועה, והנה הדברים בלשון קדשו:

"ווי לון לבני נשא דקודשא בריך הוא אסיר עמהון בגלותא ושכינתא אסירת עמהון, ואתמר בה אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים, ופורקנא דילה דאיהי תשובה אימא עלאה, איהי תליא בידיהון... ואיהי משגיח מן החלונות, דאתמר בהון חלו נא פני

מלכות דקליפה הנלחמת כנגד השכינה מלכות דקדושה.

על כן כאשר ראתה שסיסרא בנה שר הצבא הגיבור והזריז, שיצא להילחם כנגד ישראל עם תשע מאות רכב ברזל מתמהמה לחזור לביתו, הבינה מזה כי בודאי נפל שדוד בידי מלכות דקדושה, לכן הוציאה מפיה יבבה של בכי בכאב גדול על ביטול כוח הקליפה: "בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא בעד האשנב, מדוע בושש רכבו לבוא, מדוע אחרו פעמי מרכבותיו".

הנה כי כן מטעם זה סיבב הקב"ה ללמד אותנו את קולות השופר מהיבבה של אם סיסרא, כדי שנשכיל להבין מזה כי זה לעומת זה עשה האלקים, כמו כאשר מלכות דקדושה מתגברת לבטל כוח הטומאה, המלכות דקליפה אם סיסרא עומדת בחלון ומוציאה קול יבבה: "מדוע בושש רכבו לבוא, מדוע אחרו פעמי מרכבותיו".

כן זה לעומת זה כאשר מתגברת ח"ו מלכות דקליפה על מלכות דקדושה, בבחינת (משלי ל כג): "ושפחה כי תירש גבירתה", כי אז עומדת השכינה הקדושה אם הבנים מסתכלת בעד החלון ומייבבת עלינו מצד הקדושה: "מדוע בושש רכבו לבוא, מדוע אחרו פעמי מרכבותיו". מדוע בני אתה בושש לחזור בתשובה שלימה להקב"ה, מדוע אחרו פעמי מרכבותיך לצאת מהגלות המר ולחזור הביתה לבית המקדש בירושלים

מאמר ב'

מאה קולות שופר כנגד מאה יבבות של אם סיסרא תשע מאות טרמוטין כנגד "תשע מאות רכב ברזל"

ואפילו מדת הדין היא, כדי שילמד האדם מזה ליישר אורחותיו, וכשלומד מזה הדבר המבוקש ממנו מיד נמתק הדין, דכתיב והאלקים עשה שיראו מלפניו, וכשמקבלין מזה היראה מתהפך מדת הדין לרחמים. וזהו יודעי תרועה, שמבינים המבוקש ממדת הדין, ובזה יודעין לפתות את בוראם בתרועה במדת הדין עצמו, ומיד עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים."

נרחיב בביאור דבריו הקדושים, על פי המבואר בספרים הקדושים כי תכלית מצות תקיעת שופר בראש השנה היא כדי לעורר את ישראל בתשובה מתוך חרדה, כמאמר הנביא (עמוס ג ו): "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו". בספר הקדוש "ברית כהונת עולם" (מאמר אילו של יצחק פרק יח) אומר על כך רמז נפלא בפסוק (תהלים צו ט): "חילו מפניו כ"ל האר"ץ" בגימטריא שופ"ד. וצריך ביאור מהו הענין לעורר בראש השנה חרדה ולא אהבת ה'.

אך ביאור הענין הוא על פי מה שאמר החכם מכל אדם (קהלת ג יד): "והאלקים עשה שיראו מלפניו". וכתב ה"מאור עינים" (פרשת נח ד"ה ותנח, ופרשת יתרו בד"ה וידבר אלקים) הביאור על כך בשם הבעש"ט הקדוש ז"ע, כי מה שברא הקב"ה בעולם מדת הדין שהוא שם "אלקים", לא היה כדי להעניש את החוטא בפועל, אלא עיקר התכלית הוא להביא עליו יראת ה' כדי שיתעורר בתשובה, ועל ידי זה שוב אין צורך להעניש אותו בפועל. וזהו שאמר: "והאלקים עשה", מה שעשה הקב"ה מדת הדין שם אלקים הוא רק כדי "שיראו מלפניו", שלא יחטאו.

בספר "נחמד מזהב" (פרשת שמות כב ב) מביא בשם "היהודי הקדוש" הרה"ק רבי

"יהודה רבי נחמן פתח, (תהלים מז ו) עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, בשעה שהקב"ה יושב ועולה על כסא דין בדין הוא עולה, מאי טעם, עלה אלקים בתרועה [אלקים הוא מדת הדין], ובשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב ה' בקול שופר [הוי"ה הוא מדת הרחמים], ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם, והופך עליהם מדת הדין לרחמים, אימתי בחודש השביעי".

עוד אמרו (שם כט ד): "כתיב (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרועה, וכי אין אומות העולם יודעים להריע... אלא שהן מכירין לפתות את בוראם בתרועה, והוא עומד מכסא הדין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים, והופך להם מדת הדין למדת רחמים, אימתי בחודש השביעי".

ביאור נפלא של השפת אמת

והנה מצינו על כך ביאור נפלא ב"שפת אמת" (ראש השנה שנת תרנ"ח ד"ה אשרי), מדוע תקיעת שופר מסוגלת להפוך מדת הדין לרחמים, והנה הדברים בלשון קדשו:

"אשרי העם יודעי תרועה. דאיתא (ר"ה כט): תקיעת שופר חכמה, דכתיב החכמה תחיה בעליה, תחיה הוא אפילו כשהאדם בשעת הסכנה, דכתיב ימותו ולא בחכמה, ועל ידי החכמה יכולים להחיות את עצמם, בעליה הוא השליט על החכמה, כמו דאיתא איזהו חכם הלומד מכל אדם, שמכל נפש יכולים ללמוד חכמה, כמו כן בעולם, שנה, - בכל זמן ובכל מקום, יש ללמוד חכמה, כי כולם בחכמה עשית כתיב, וכל מה שברא הקב"ה למילף מיניה חכמתא.

אחרי שהארכנו לבאר במאמר הקודם על הקשר הנפלא בין קולות השופר ליבבות של אם סיסרא, במסילה נעלה לבאר בדרך זו ביתר עמקות, על הקשר הפנימי בין היבבות של אם סיסרא ליבבות של קול השופר, על פי מה שמצינו חידוש נפלא בתוספות (ר"ה לג: ד"ה שיעור) בשם בעל הערוך, כי מה שאנו תוקעים מאה קולות הוא כנגד מאה יבבות שיבבה אם סיסרא, ובלשון קדשם:

"ובערוך פירוש שהיו עושין כן, שפירש בערך ערב, דהלין דמחמרי [ועבדין] שלשים כדיתבין, [שלשים קולות בתקיעות דמיושב], ושלשים בלחש, ושלשים על הסדר [בחזרת הש"ץ], כנגד מאה פעיות דפעיא אימיה דסיסרא, כנגד מאה יבבות שיבבה אמו של סיסרא, ואלין [עשרה] [המשלימים את מאה הקולות], אינון כשגומרין כל התפלה קול תקיעיא דיחידאי, מיתבעי למיהוי [עשרה] תשר"ת תש"ת תר"ת והם מאה".

נמצינו למדים מדברי הערוך שהיתה קבלה בידו, כי אמו של סיסרא הוציאה מאה יבבות על סיסרא בנה שבושש לבוא, וכנגד מאה יבבות אלו אנו תוקעים בשופר מאה קולות, הנה כי כן מוטלת עלינו חובת ההתבוננות, מהי המשמעות של מאה יבבות שיבבה אמו של סיסרא, אשר כנגדם צונו הקב"ה דוקא בראש השנה לתקוע מאה קולות.

חשבתי דרכי לבאר הענין בזה, על פי כמה הקדמות יקרות מדברי מאורי עולם רבותינו הקדושים ז"ע, אשר יאירו לנו את הדרך אשר נלך בה, וזה יצא ראשון ידוע ומפורסם מדברי חכמינו ז"ל במדרשים, כי תכלית מצות תקיעת השופר היא להמתיק הדינין מישראל להפוך מדת הדין למדת הרחמים, כפי ששינו במדרש (ויק"ר כט ג):

הטהורה של ה"ישמח משה" (פרשת עקב ד"ה ועתה ישראל), אשר דיבר בקדשו לבאר מאמר הגמרא (מנחות מג:): "חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך". ופירש רש"י שהוא על דרך: "אל תקרי מה אלא מאה", וכן מבואר במדרש תנחומא (פרשת קרח סימן יב) ובמדרש רבה (שם יח כא): "ועתה ישראל מה ה' אלקיך, קרי ביה מאה אלו מאה ברכות".

אם יהיה רעה בעיר וה' לא עשה". הרי מבואר כי בזכות שיתמלאו ישראל חרדה מתקיעת שופר, אפילו אם יהיה רעה בעיר וה' לא עשה רעה זו על המתמלאים בחרדה.

מאה קולות כדי לערבב השטן

רחש לבי דבר טוב לבאר בזה מה ששינינו בגמרא (ראש השנה טז:): "למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השטן". וכתבו התוספות (שם: ד"ה כדי לערבב) הפירוש על כך:

תוספות בשם הערוך: כל מאה קולות השופר אנו למדים ממאה קולות היבבה שהשמיעה אמו של סיסרא

של"ה הקדוש: לעתיד לבוא ישחט הקב"ה את הס"מ על ידי שיוציא ממנו ב' אותיות ס"מ שהם כוחות הרע

ישמח משה: מאה ברכות מבטלות מאה כוחות הטומאה מצד ב' אותיות ס"מ שעולה בגימטריא מאה

ותמה ב"ישמח משה" הלא בפסוק כתוב בפירוש: "מה ה' אלקיך שואל מעמך", אם כן איך שייך לומר: "אל תקרי מה אלא מאה". וביאר על פי מה שכתב הרמ"א בסעיף הראשון בשלחן ערוך לשון הרמב"ם ב"מורה נבוכים" עצה נפלאה להשיג יראת ה', על ידי שיתבונן תמיד שהוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה:

"שויתי ה' לנגדי תמיד, הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדיבורו במושב המלך, כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלוא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד".

אך לכאורה יש לתמוה, שהרי אנו רואים בעינינו כי ישנם בני אדם, אשר יודעים

"פירש בערוך כדאיתא בירושלמי (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח, וכתוב (ישעיה כז יג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול, כד שמע קל שיפורא זימנא חדא, בהיל ולא בהיל, וכד שמע תניין אמר, ודאי זהו שיפורא דיתקע בשופר גדול, ומטא זימניה למתבלע, ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא".

פירוש, כששומע השטן קול השופר פעם אחת בתקיעות דמיושב לפני תפלת מוסף בעמידה, הוא נבהל ואינו נבהל, אבל כששומע את קול השופר פעם שנית גם בעמידה הוא אומר, ודאי כי זהו השופר הגדול שעתיד הקב"ה לתקוע לעתיד לבוא, והגיע זמנו להתבטל מן העולם, ומתערבב ואין לו פנאי לקטרג. וכבר נתייגעו כל המפרשים הראשונים והאחרונים לבאר, מדוע בפעם הראשונה השטן נבהל ואינו נבהל, ואילו בפעם השניה הוא נבהל וחושב שהגיע זמנו להתבטל מן העולם.

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שמצינו רעיון נשגב בענין המאה ברכות במשנתו

יעקב יצחק מפרשיסחא זי"ע, שדיבר בקדשו לפרש בזה כמין חומר דברי נעים זמירות ישראל (תהלים עו ט): "משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה".

"הנה שמים הוא רחמים, ומהיכן יבוא מהם דין, רק שהדין הוא כדי שארץ יראה - כדי שישגיג יראת ה', שעל ידי הדין שנשמע מהרהרים בתשובה, ואז כשמקבלים עליהם יראת ה' ושקטה' תיכף נשקט, כי שורשו הוא גם כן חסדים, כדי שעל ידי הדין ישגיג יראת שמים, ולכן כשמקבלים יראת שמים מיד נשקט".

ענין זה מובא גם בספר "שיח שרפי קודש" (פרשת וישב):

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו. החידושי הרי"מ זצ"ל אמר בשם היהודי הקדוש זצללה"ה זי"ע, משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה, שהדינים הוא רק ליראה מפניו, שנאמר (קהלת ג יד) והאלקים עשה שיראו מלפניו, ולאחר שירא נתבטל הדין ושקטה. וזהו ממתיק הדינים בשרשן, שהדין הוא רק לצורך החסד, ובזה שאדם מתיירא הוא ממתיק הדבר, היינו וישב יעקב בארץ מגורי אביו הוא פחד יצחק".

מעתה הרווחנו להבין דברי ה"שפת אמת", כי תכלית תקיעת שופר בראש השנה היא כדי שנתמלא פחד ורעדה מאימת יום הדין בבחינת: "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", ועל ידי זה שוב לא יצטרך הקב"ה להעניש אותנו בפועל ממש. ומוסיף ה"שפת אמת" לפרש בזה מה ששינינו בגמרא (ר"ה ט:): כי תקיעת שופר היא: "חכמה ואינה מלאכה", כי תכלית התקיעה היא להיות בבחינת: "איזהו חכם הלומד מכל אדם", שילמד גם ממדת הדין להתעורר ביראת ה' כדי שימנע מהחטא, ועל ידי זה עומד הקב"ה מכסא דין ויושב על כסא רחמים, כי שוב אין צורך להענישו בפועל.

ועתה בא וראה כי על פי רעיון נשגב זה יומתק להבין מאמר חכמינו ז"ל במדרש (פסיקתא רבתי סימן מ): "התקנתי לכם שתהיו תוקעים בשופר בראש השנה, כדי שתהיו חרדים מתקיעת השופר, להתקין עצמיכם לתשובה, אמר הנביא (עמוס ג ו) אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו, לפיכך

אך על זה אמרו ז"ל (שם סא.). יצר הרע דומה לזבוב, ויושב בין שני מפתחי הלב וכו', והוא אוטם ומכסה את הלב, שלא תיכנס בו הארת השכל, וזה שנאמר (דברים י טז) ומלתם את ערלת לבבכם, ופירש רש"י אוטם לבבכם וכיסויו, ואז בודאי וערפכם לא תקשו עוד.

והנה אמרו ז"ל (בבא בתרא טז.). הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות, והוא ס"מ וכת דיליה שמספר האותיות הבלתי טובות שבו, שהן ס"מ מספרן מאה, והאותיות הטובות הן א"ל, ולעתיד ישחט הקב"ה את היצר הרע, היינו שיפריד בין אותיות ס"מ בין אותיות א"ל, והאותיות הבלתי טובות לא יקבלו עוד השפעה מן האותיות הטובות, וישארו כלא היו, והאותיות א"ל יכללו בקדושה.

והנה אותיות ס"מ מספרן מאה, והם מאה הכוחות החונים בין מפתחי הלב. וזהו שתיקנו מאה ברכות בכל יום, כי על ידי מאה הברכות מתדבק האדם בקדושה ומסלק ממנו את מאה הכוחות הנ"ל, ועל ידי זה יוכל לבוא ליראת שמים כנ"ל, וזה שבמצות היראה שנאמרה כאן נרמזו מאה ברכות כאמרו ז"ל אל תקרי מה אלא מאה".

מאה קולות לבטל ס"מ

מעתה יפתח לנו פתח להבין הרעיון הנשגב שתיקנו חכמינו ז"ל לתקוע בשופר דוקא מאה קולות, כי היות שכפי המבואר תכלית התקיעות היא לעורר את האדם ביראת ה', בבחינת: "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", אולם לפי המבואר הרי ישנם מאה כוחות הטומאה של אותיות ס"מ, שהם בבחינת מסך המבדיל שלא יוכל איש ישראל להתעורר ביראת ה'. לכן הגו חכמינו ז"ל ברוח קדשם, לתקוע מאה קולות כדי לבטל בהם את מאה המחיצות של הטומאה, ועל ידי זה שוב נוכל להתעורר בנקל ביראת ה'.

והנה כבר נתבאר כי מאה קולות של השופר מורכבים, מהתקיעות דמיושב ומהתקיעות דמעומד, תפלת הלחש ותפלת חזרת הש"ץ, עם עשרה הקולות בקדיש שאחרי התפלה. הנה כי כן יאירו עינינו להבין מאמר הגמרא: "למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי

הנה כי כן מדוקדק מאד מאמר חכמינו ז"ל שדרשו על הכתוב: "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך", משימע מלשון הכתוב כי ליראה את ה' הוא דבר קל בבחינת "מה", והנה עינינו הרואות כמה קשה הוא הדבר, ובאמת כבר תמהו על כך חכמינו ז"ל בגמרא (ברכות לג:): "אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא".

לכן כדי לתרץ קושיא זו דרשו: "אל תקרי מה אלא מאה", כלומר לא נוכל לקרוא

"ותיבב אם סיסרא" מאה יבבות על ביטול מאה כוחות הטומאה לכן כנגד זה תוקעים מאה קולות להכניע אותם

שפת אמת: תכלית השופר להתעורר ביראת ה', ועל ידי זה נמתק הדין אשר כל תכליתה רק לעורר יראת ה'

תשע מאות טרמוטין שיש במאה קולות השופר להכניע "תשע מאות רכב ברזל" של סיסרא

תיבת "מה" שכתוב בפסוק: "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה", אשר מזה משימע כי יראה היא דבר של "מה" בכך, רק אם נקרא מקודם "מאה" ברכות בכל יום, להכניע בהם מאה כוחות הטומאה של ס"מ המבדילים בינינו לבין ה', ועל ידי זה נזכה לבוא בנקל ליראת ה' בבחינת: "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה", כי נוכל לצייר כאילו אנו עומדים לפני ה'. אלו תוכן דבריו הקדושים.

רעיון קדוש זה מצינו גם ב"שם משמאל" (פרשת עקב שנת תר"ע) על הפסוק: "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה", והנה הדברים בלשון קדשו:

"ובאמת שבילתי מובן מדוע לא נמצאת יראת שמים בכל אדם המאמין במציאות השי"ת, כמאמר רבי יוחנן בן זכאי (ברכות כח:): אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי, שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם, ואם ממיתני אין מיתתו מיתת עולם וכו' אף על פי כן הייתי בוכה, קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה וכו'.

ומאמינים שהקב"ה הוא מלוא כל הארץ כבודו, ובכל זאת אין היראה נופלת עליהם כאילו הם עומדים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

מאה כוחות הטומאה מבדילים בין האדם לקונו

ומבאר ה"ישמח משה" הענין בזה, על פי מה שכתב השל"ה הקדוש (פרשת חיי שרה תורה אור), כי בשמו של היצר סמא"ל ב'

אותיות ס"ם הן מצד הטומאה וב' אותיות א"ל הן מצד הקדושה. וזהו ביאור מאמרם בגמרא (סוכה נב.): "לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו". שעתידי הקב"ה לבטל יניקת ס"ם מב' אותיות א"ל, ועל ידי זה יתבטל ממנו חלק הרע אותיות ס"מ מן העולם, וישאר אצלו רק שם א"ל ויתהפך למלאך קדוש.

לפי זה מגלה לנו ה"ישמח משה", כי מצד ב' אותיות ס"מ שהם חלק הרע שביצר הרע שעולה בגימטריא מאה, יש ליצר הרע מאה כוחות הטומאה המפרידים ומבדילים בין איש ישראל להקב"ה, ועל ידי פירוד זה קשה לו לצייר בפועל איך שהוא עומד לפני הקב"ה כדי שתפול עליו אימה ופחד.

על כן נתנו לנו חכמינו ז"ל עצה נפלאה לברך לה' בכל יום מאה ברכות בכוונה, כדי לסלק על ידם זה לעומת זה מאה כוחות טומאה הללו, ושוב לא יהיו כוחות אלו מסך המבדיל בינינו לבין אלקינו, וממילא נוכל לצייר שאנו עומדים לפני הקב"ה מלך מלכי המלכים ועל ידי זה תיפול עלינו פחד ה' ויראת ה'.

אך לפי האמור יש להוסיף בזה תבלין, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (שופטים ד ג): "ויזעק סיסרא את כל רכבו תשע מאות רכב ברזל ואת כל העם אשר אתו". הרי לנו כי סיסרא פעל לעורר תשע מאות כוחות הטומאה להילחם כנגד ישראל, הנה כי כן מזה נשכיל להבין כי כאשר ראתה אם סיסרא שרכבו בושש מלבוא: "ותיבב אם סיסרא" – מאה יבבות שכל אחת מהם היתה כלולה מט' טרמוטין, כנגד תשע מאות כוחות הטומאה שביקש סיסרא לעורר במלחמתו כנגד ישראל.

לכן כדי לבטל תשע מאות כוחות טומאה הללו כתב הקב"ה בתורתו: "יום תרועה יהיה לכם", ונמסרה הביאור על כך בתורה שבעל פה בתרגום אונקלוס: "יום יבבא יהא לכוון". כדי שנלמד ממה שנאמר: "ותיבב אם סיסרא", שצריך לתקוע מאה קולות שכל אחד כלול מט' טרמוטין, והרי הם תשע מאות טרמוטין המבטלים תשע מאות כוחות הטומאה, שביקש סיסרא לעורר כשיצא למלחמה כנגד ישראל עם "תשע מאות רכב ברזל", ועל ידי זה מתערבב השטן וכל הכוחות שלו והקב"ה מרחם על ישראל להשפיע להם שפע ברכה והצלחה וכל טוב סלה.

כנגד ישראל ממאה כוחות הטומאה של הס"מ, וכאשר ראתה אמו שהוא בושש לבוא: "ותיבב אם סיסרא" מאה יבבות, על מאה כוחות הטומאה שנכנעו על ידי מאה כוחות הקדושה, לכן כנגד זה אנו תוקעים בשופר מאה קולות, כדי לבטל מאה כוחות הטומאה המונעים אותנו מלעמוד לפני המלך ולהתעורר בפחד ויראת ה', ועל ידי זה יתקיים בנו מקרא שכתוב: "אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון".

מאה קולות תשע מאות טרמוטין המבטלים תשע מאות רכב ברזל

ועתה בא וראה דבר פלא, כי על פי האמור יפתח לנו פתח להבין מה שמצינו ב"שער הכונות" לרבינו האריז"ל (ר"ה דרוש ט), שצריך לכוון כי מאה קולות של השופר כל קול כלול מט' טרמוטין, כי כמו שקול התרועה כלול מט' טרמוטין, כל שאר הקולות כולים כל אחד מט' טרמוטין. נמצא כי בסך הכל הם תשע מאות טרמוטין, ובלשון קדשו: "כל מספר הטרמוטין של מאה קולות הנזכרים הם תת"ץ טרמוטין". ומבאר שם בדרך סוד איך לבטל בהם את השטן וכל כוחות הדין שהוא מעורר ח"ו על ישראל.

לערבב השטן, כי על ידי תקיעות דמיושב ודמעומד מצורפים מאה קולות שמבטלים את מאה כוחות של הס"מ.

ובזה יעלה לנו ביאור דברי הירושלמי שהביאו התוספות כמין חומר: "כד שמע קל שיפורא זימנא חדא, בהיל ולא בהיל", כאשר שומע השטן רק תקיעות דמיושב שיש בהם שלשים קולות הוא נבהל ואינו נבהל, וכל כך למה, כי הוא נבהל ממה שנחלשו אצלו שלשים כוחות הטומאה, אבל אינו נבהל כל כך כיון שעדיין נשארו אצלו שבעים כוחות הטומאה.

"וכד שמע תניין אמר, ודאי זהו שיפורא דיתקע בשופר גדול, ומטא זימניה למתבלע, ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא". כאשר הוא שומע גם הקולות מתקיעות דמעומד שבהם אנו משלימים את כל מאה קולות המחלישים את כל המאה כוחות שלו מאותיות ס"מ, הנה אז הוא נבהל ומתערבב בחושבו שכבר הגיע זמן הגאולה שאז ישחט אותו הקב"ה ויבטל ממנו ב' אותיות ס"מ.

הנה כי כן ירווח לנו להבין נפלאות דרכי ה', אשר סיבב שנלמד לתקוע מאה קולות השופר מאם סיסרא שיבבה עליו מאה יבבות, כי סיסרא קיבל את כוחותיו להילחם